

Obilježavanje Europskog dana žrtava kaznenih djela
Izveštaj s konferencije

Osijek, Split, Vukovar,
Zagreb, travanj 2017.

Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću,
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava,
Bijeli krug Hrvatske, Udruga za podršku žrtvama i svjedocima

Izveštaj uredili: Jana Hodžić, Ana Šeničnjak, Milena Čalić-Jelić

Grafički uredila: Nives Jozić

Lektura: Jana Hodžić

Osijek, Split, Vukovar, Zagreb, travanj 2017.

Prava, podrška, zaštita i kompenzacija žrtava kaznenih djela

Izveštaj s konferencije

Obilježavanje Europskog dana žrtava kaznenih djela

Novinarski dom, Zagreb, Perkovičeva 2, 22. veljače 2017.

11.00 – 14.00h

Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek, Bijeli krug Hrvatske iz Splita i Udruga za podršku žrtvama i svjedocima iz Vukovara od 1. siječnja 2017. provode projekt pod nazivom Prava, podrška, zaštita i kompenzacija žrtava kaznenih djela u svrhu doprinosa implementaciji Direktive 2012/29/EU o o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela i Direktive 2004/80/EC o naknadama žrtvama kaznenih djela.

Cilj projekta je prvenstveno upoznati šire građanstvo s pravima žrtava kako bi se osigurala informiranost postojećih žrtava kaznenih djela o zajamčenim pravima, a i senzibilizirala javnost. Uz to, kroz aktivnost prikupljanja podataka i analize provedbe istraživanja, cilj je utjecati na potpunu implementaciju postojećih zakona i drugih propisa, kao i zagovarati za izmjene zakona. Ciljevi projekta obuhvaćaju i daljnji rad na educiranju, kako predstavnika civilnog društva i institucija, tako i sve druge stručnjake koji se u radu susreću sa žrtvama kaznenih djela te posredno ojačati međusektorsku suradnju.

U godinama iza nas napravljeni su neki važni koraci za humanizaciju pravosudnog postupka, posebno kroz organiziranu podršku svjedocima i žrtvama pri županijskim, pa i općinskim sudovima. No, ta mreža nije se još proširila ni na sve sudove, ni u potpunosti na Državno odvjetništvo i policiju. Projektom smo najavili i sve naše podržavajuće, istraživačke aktivnosti u ovoj i idućoj godini, čiji je cilj doprinijeti razvoju i povećanju učinkovitosti sustava podrške žrtvama i svjedocima kaznenih djela, a za koje su presudni rad i suradnja Ministarstva pravosuđa i sudova, kako županijskih, tako i općinskih.

U sklopu projekta je na Europski dan žrtava kaznenih djela organizirana Konferencija, uz pokroviteljstvo Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske, i okupila je predstavnike pravosuđa (predsjednike i suce županijskih sudova, općinskih sudova, odvjetnike, predsjednicu i sutkinju Visokog prekršajnog suda), Pučku pravobraniteljicu, Pravobraniteljicu za djecu, predstavnike specijalnih ureda pravobranitelja – za ravnopravnost spolova i osobe sa invaliditetom, predstavnike Ministarstva pravosuđa, Ministarstva hrvatskih branitelja,

Ministarstva unutarnjih poslova, organizacije civilnog društva za ljudska prava iz Zagreba, Rijeke, Splita, Pakraca i Osijeka koje godinama rade na podršci žrtvama. Svim sudionicima konferencije je zajedničko da se u svom radu bave žrtvama kaznenih djela, neki kroz sudske postupke, kaznene, građanske, upravne, neki se bave podrškom žrtvama pojedinih kaznenih djela, poput zločina iz mržnje, obiteljskog nasilja, ratnim zločinima, terorističkim aktima, ili prema individualnim karakteristikama žrtve – djecom, osobama s invaliditetom, nacionalnim manjinama, ženama, ranjivim skupinama, a neke od organizacija pružaju opću podršku, neovisno o kategoriji počinjenog kaznenog djela i karakteristikama osobe u ulozi žrtve.

Na konferenciji je istaknuto da postoji potreba za snažnijom provedbom zaštite prava ranjivih skupina, za jačanjem svih pružatelja sustava podrške, kako bismo zajedno doprinijeli boljem i sigurnijem položaju žrtve, uklanjanju sekundarne viktimizacije, te da žrtva nikada ne smije biti dovedena u poziciju, i u pomisao, da je ostala sama.

Ovim izvještajem želimo prenijeti najvažnije dijelove obraćanja naših govornika/ica na konferenciji:

Pomoćnica ministra pravosuđa **Vedrana Šimundža-Nikolić** je istaknula da je Ministarstvo pravosuđa u posljednjih deset godina ulagalo u razvoj sustava podrške žrtvama i svjedocima, kao i u ostvarivanje pravnog institucionalnog okvira potrebnog za ostvarivanje ovih prava. Ministarstvo je uskladilo domaće kazneno i prekršajno zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije, što se posebno odnosi na uspostavu minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela; kroz odredbe glave V Zakona o kaznenom postupku (ZKP) i odjeljak koji uređuje prava žrtava, ali i samu definiciju žrtve, koja se razlikuje u samom pojmu i sadržaju od definicije oštećenika, koji predstavlja žrtvu u užem procesno-pravnom smislu. Novim člankom 43, stavkom 1., ZKP-a propisuje se takozvani opći katalog prava žrtve kojim se u odnosu na važeći katalog dodatno proširuju ta prava, sukladno zahtjevima iz Direktive o žrtvi (2012/29/EU). Jedna od važnih novina koje se uvode predloženim izmjenama i dopunama je i pojedinačna procjena žrtve, koja nastoji osigurati individualan pristup nadležnih tijela prema svakoj žrtvi, kojim je krajnji cilj utvrditi, postoji li rizik od sekundarne viktimizacije žrtve te rizik od zastrašivanja i odmazde tijekom kaznenog postupka. Ukoliko se navedeni rizici utvrde, treba se utvrditi da li postoji potreba za primjenom posebnih mjera zaštite žrtve. Direktiva također ističe da se u odnosu na djecu žrtve kaznenih djela presumira da postoji potreba za primjenom posebnih mjera zaštite. Također, novim člankom 44 ZKP-a uređuju se posebni katalozi prava za određene kategorije žrtava kojima se uz osnovna prava daju i dodatna prava, a to su djeca-žrtve kaznenih djela, žrtve kaznenih djela protiv spolne

slobode i žrtve trgovanja ljudima, te žrtve sa posebnim potrebama zaštite. Pošto same izmjene relevantnih zakona i propisa ne garantiraju njihovu primjenu i osiguranje prava žrtava u punom obliku, potrebno je osigurati primjenu navedenih prava u praksi, za što Ministarstvo pravosuđa provodi različite aktivnosti. To se odnosi na ostvarivanje pravovremenog informiranja žrtava o njihovim pravima, međusobnu suradnju nadležnih tijela i službi, adekvatnu izobrazbu svih stručnjaka koji dolaze u kontakt sa žrtvama, i njihovu senzibilizaciju za pitanja, probleme i situacije s kojima se nose žrtve. U tu svrhu su osnovani odjeli za podršku žrtvama i svjedocima na sedam županijskih sudova koji žrtvama i svjedocima pružaju podršku i na općinskim i prekršajnim sudovima, zatim Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima koja ima zadaću koordiniranja sustava podrške žrtvama i svjedocima, te provodi direktnu podršku i informiranje žrtava, na primjer informiranje žrtava o redovitom i uvjetnom otpustu osuđenika s izdržavanja kazne zatvora, za posebne kategorije kaznenih djela te Odbor za novčanu naknadu žrtvama kaznenih djela. Ukoliko se ispune pretpostavke propisane Zakonom o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela, država će neposrednim žrtvama isplaćivati naknade za troškove liječenja i izgublenu zaradu, posrednim žrtvama naknadu za gubitak uzdržavanja, a osobi koja je imala trošak pogreba neposredne žrtve isplaćivati naknadu za taj trošak. Ministarstvo pravosuđa je donijelo 2015. godine Nacionalnu strategiju razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima za razdoblje od 2016. do 2020. godine. čiji se ciljevi i mjere posebno odnose na jačanje međunarodne suradnje i izobrazbu stručnjaka koji dolaze u kontakt sa žrtvama i svjedocima, te na daljnje uključivanje organizacija civilnog društva u sustav podrške žrtvama i svjedocima. Ministarstvo pravosuđa je 2016. godine po prvi put uvršteno u sustav financiranja projekata udruga iz javnih izvora, te je osiguralo sredstva igara na sreću za financiranje projekata organizacija civilnog društva, te je u tu svrhu objavilo 2016. godine dva javna poziva za sljedeća prioritetna područja: prvo područje je osiguravanje pružanja podrške žrtvama i svjedocima u županijama u kojima nisu osnovani odjeli za podršku žrtvama i svjedocima od strane postojećih organizacija civilnog društva, a drugo područje je osnaživanje organizacija civilnog društva u kroz provođenje edukacija u svrhu prijenosa znanja i vještina potrebnih za rad sa žrtvama kaznenih djela. Organizacije će žrtvama koje im se obrate ujedno osigurati i stručnu psiho-socijalnu i savjetodavnu pomoć u svojim prostorijama.

Branka Žigante Živković, sutkinja Visokog prekršajnog suda, osvrnula se na odnos zakonodavca prema žrtvama i okrivljenicima. Istaknula je da je pravo žrtve po direktivama podijeljeno u tri osnovna procesa: pravo na informaciju i podršku, pravo sudjelovanja žrtava u kaznenom postupku i zaštitu žrtava. Kazneno zakonodavstvo 2013. godine prvi put uvodi definiciju žrtve kaznenog djela kao, između ostalog, fizičku osobu kojoj se štiti od bitnih

povreda ljudskih prava i temeljnih sloboda. Jedno od osnovnih ljudskih prava koja se mogu poštivati su ona koja se mogu ostvariti pri institucijama, a s kojima žrtve nisu upoznate. Žrtve su napokon stavljene u fokus zaštite propisujući zakonima širi obim prava. Međutim, zakon se više bavio pravima osumnjičenika, na kojeg se odnosi pet termina dok prolazi kroz kazneni postupak, a novčane naknade za žrtve su malene osobito u odnosu na naknade okrivljenicima koji su bili bezrazložno, nezakonito bili u istražnom zatvoru ili u zatvoru. Šira prava koja su data posebno ranjivim žrtvama (djeci, žrtvama kaznenih djela protiv spolne slobode, žrtvama trgovanja ljudima i žrtvama s posebnim potrebama) odnose se na to da sud, državno odvjetništvo, istražitelji i policija imaju obvezu obavijestiti žrtvu o njenim pravima. Branka Žigante Živković je istaknula da, sudeći iz kontakta sa žrtvama i određenim radnim skupinama, postoje vrlo dobra iskustva, ali i još uvijek da ima slučajeva kada se žrtve jednim dijelom osjećaju nemoćno u našem pravosudnom sustavu. Kao najučinkovitiju kariku u sustavu ističe Samostalnu službu za podršku žrtvama. Kao novina je nedavno uvedena i zaštita žrtve nasilja obitelji od strane interventne policije, Nacionalni tim za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, besplatna 116 006 linija- Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja, na koji se mogu obratiti. Zaključno je istakla da se moraju izdvojiti financijska sredstva za potrebe provođenja Direktive, da se financijski ojačaju organizacije civilnog društva i da se omogući što više uključivanja volontera, te je obavezno voditi statistiku da bi vidjelo na koji se način implementirala direktiva u naš sustav.

Ana Kodrić iz Ministarstva unutarnjih poslova govorila je o pravima koja žrtve konzumiraju u policiji, te je izrazila zadovoljstvo prepoznavanjem važnosti suradnje organizacija civilnog društva i policije u zaštiti prava žrtava, jer je policija najčešće prva s kojom žrtva dolazi u kontakt. Zbog potrebe da se potpuno promijeni odnos policije prema žrtvama u Ravnateljstvu policije je organizirana grupa koja se bavi problematikom statusa žrtve u policijskim postupcima i iznalaženjem standardiziranih rješenja kako bi u svim policijskim upravama žrtve dobile isti standard prava. Na razinama policijskih uprava imenovani su koordinatori, na razini zamjenika načelnika policijske uprave, kako bi se osigurala odgovornost za primjenu postupaka u zaštiti žrtava. Policijski službenici su dužni svim žrtvama kaznenih djela uručiti obavijest o pravima žrtvi kaznenog djela, uz koju se uručuje i tzv. treća stranica s kontaktima institucija i organizacija civilnog društva koje se bave podrškom žrtvama i svjedocima, prilagođena županiji u kojoj je kazneno djelo prijavljeno.

Kao najveći iskorak u policijskom postupanju sa žrtvom kaznenog djela protiv spolne slobode i trgovine ljudima izdvojila je pravo da osoba od povjerenja može biti nazočna tijekom razgovora u policiji. Do sada je 60 prostorija u Hrvatskoj posebno opremljen i prilagođene za razgovore s djecom. Uz edukacije koje se provode žrtva se više ne tretira isključivo kao

sredstvo za dokazivanje kaznenog djela, a jedan od ciljeva edukacije je da postupanje policijskog službenika ili službenice ne doprinese sekundarnoj viktimizaciji, bilo postavljanjem neprimjerenih i irelevantnih pitanja, ili u neprimjereno namještenom prostoru ispitivanja koji može biti uvredljiv samoj žrtvi. Kroz nadzore se također pazi da li se konkretne obavijesti žrtvama uručuju. Na internetskim stranicama policije postavljene su informacije o pravima koja imaju stranci, migranti, pravima žrtve na novčanu naknadu.

Marija Goatti iz Službe prevencije Ravnateljstva policije je rekla da cijeli sustav ima korist od potpore i zaštite žrtve jer je rezultat učinkovitije i brže procesuiranje kroz prekršajni, odnosno kazneni postupak. Naglasila je kako je iznimno bitno kvalitetno informirati žrtvu o postojećim pravima i podršci, imajući u vidu kako je glavni uzrok straha upravo nepoznavanje samog postupka. Pri tome je bitno osvijestiti kako je moguće da žrtva u trenutku prijave nema kapaciteta shvatiti važnost dostupne podrške i pomoći te u tome vidi prednost uručivanja pisane pouke o pravima. Upoznavanjem žrtve sa koracima koji se očekuju od nje, kroz koji će proći, i dajući podršku i potporu, njima se pomaže na emocionalnoj razini, što pomaže i učinkovitosti procesa. Žrtve u pet koraka dobijaju informacije o pomoći: prilikom dolaska u policiju, na Državnom odvjetništvu, u centrima za socijalnu skrb, u organizacijama civilnog društva, i na kraju prilikom poziva na sud. Bitno je da se na minimum svede mogućnost da tokom cijelog tog postupka žrtva ne dobije informaciju. Žrtve na području svih policijskih uprava dobijaju informacije o Samostalnoj službi za podršku žrtvama i svjedocima, o Nacionalnom pozivnom centru za žrtve kaznenih djela, o centrima za socijalnu skrb, uz popis određenih organizacija civilnog društva koje pružaju određeni oblik potpore i podrške.

Obrazac s informacijama je pak preveden na dvadeset jezika. Istaknuto je da je za pristup žrtvama od 2014. do danas educirano, i senzibilizirano, preko 23 500 policijskih službenika. Istaknuto je da policija, iz aspekta prevencije, ima odličnu suradnju na regionalnoj razini upravo s organizacijama civilnog društva.

Maja Bukovac Puvača, profesorica na Pravnom fakultetu u Rijeci, je govorila o Zakonu o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela koji je donesen 2008. godine, a stupio je na snagu 1. 7. 2013., danom pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji. Konvencija koja je bila temelj za taj zakon je zasnovana na teoriji državne solidarnosti sa žrtvama a ne državne odgovornosti prema žrtvi. Država daje naknadu ne zato što je odgovorna, nego zato što je solidarna i jer je to pravično. Direktiva je propisala ne samo da država mora imati sustav naknađivanja, mora imati tijela, i mora informirati žrtvu o tim pravima. To je minimum koji se uspio usuglasiti na razini Europske unije. Kolika će biti naknada žrtvi i koji će biti opseg njenih prava zakonodavac je utemeljio na Europskoj konvenciji o naknadi štete žrtvama

kaznenih djela nasilja, koja je donesena u okviru Vijeća Europe 1983. godine, na standardima starim trideset godina. Stoga je novčani doprinos žrtvama skroman. Pravo na naknadu troškove zdravstvene zaštite je vrlo ograničeno, a maksimalan iznos naknade za izgublenu zaradu je 35 000 kuna. Razlikuju se neposredne žrtve, žrtve koje su doživjele teške tjelesne ozljede ili teško narušenje zdravlja, i posredne žrtve, članovi obitelji, oni koji su izgubili uzdržavanje uslijed smrti neposredne žrtve (maksimalni iznos naknade je 70 000 kuna za sve uzdržavane članove). S tim da je ovo pravo na naknadu za izgubljeno uzdržavanje mnogo uže postavljeno od onog koje je postavljeno Zakonom o obveznim odnosima za gubitak uzdržavanja, a šire je postavljeno tamo gdje se to pravo priznaje partnerima iz istospolne zajednice. Ovlaštenici naknade su državljani i osobe koje imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, kao i državljani i osobe koje imaju prebivalište u članici Europske unije. Postoji mogućnost da se naknada odbije i da se umanjuje s obzirom na doprinos oštećenika, odnosno ponašanje neposredne žrtve prije, tijekom i nakon kaznenog djela, na primjer ako se radi o osobi koja je bila sudionik kriminalnih radnji. Upitno je na što se odnosi jedna opća odredba koja kaže da se naknada može odbiti i umanjiti kada bi to bilo suprotno načelu pravednosti, moralu ili javnom poretku. Direktiva je polučila skroman uspjeh pošto je sama rekla da je glavno postignuće postojanje baza kontakata da se zna gdje se žrtva može obratiti. Dakle, i u drugim državama je bilo malo je primjene Direktive. Činjenica je da se u ovom financijskom dijelu zaštite na području Europske unije nisu ostvarila očekivanja koja su postojala kad se krenulo na donošenje Direktive, a oštećenici ističu kompliciranost postupka, dugotrajnost, probleme jezičnih barijera, nedostatke pravne pomoći i probleme sustava naknađivanja. Također je istaknuto da imamo veliku neravnopravnost žrtava terorizma i drugih nasilnih kaznenih djela na javnom mjestu jer se na njih primjenjuje drugi zakon, te je taj proces duži i kompliciraniji, a s druge strane je iznos naknade puno viši – 350 000 kuna. Isplata naknada je vrlo malo koštala državu. U dvije i pol godine primjene zakona isplaćeno je manje od 180 000 kuna. Ono što je dodatno zabrinjavajuće su sljedeći podaci: ukupno je za tih sedam vrsta kaznenih djela (ubojstvo, teško ubojstvo, teška tjelesna ozljeda, osobito teška tjelesna ozljeda, teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti, silovanje i razbojništvo) prijavljeno 6 668 kaznenih djela, a zahtjeva je bilo 78. Znači jedan posto oštećenika se obratio sa zahtjevom, dok je 19 zahtjeva bilo usvojeno, ili djelomično ili u cijelosti. Brojevi govore da su žrtve, s obzirom na broj postavljenih zahtjeva koji je strašno malen, vjerojatno slabo informirane.

Lora Vidović, Pučka pravobraniteljica Republike Hrvatske, govorila je o dvostrukoj viktimizaciji žrtava kaznenih djela i žrtvama sustava. Na početku izlaganja je napomenula da je zadnjih nekoliko godina došlo do određenih poboljšanja u normativnom uređenju, kroz

Kazneni zakon, ZKP, Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela, Zakon o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu i Nacionalnu strategiju od 2016. do 2020. godine. Izvori informacija koje Ured pučke pravobraniteljice ima su prvenstveno pritužbe građana, a dolaze i iz suradnje s organizacijama civilnog društva. Ono što se vidi iz pritužbi je da su policija, državno odvjetništvo i sudovi još uvijek primarno usmjereni na okrivljenika i njegova prava, a manje na žrtvu i svjedoka. Tijekom prolaska kroz sustav dolazi do njihove sekundarne traumatizacije, žrtve i svjedoci su često potpuno nepripremljeni za svjedočenje, ne poznaju okolnosti sudskog postupka, a sustav je postavljen tako da obeshrabruje prijavljivanje, umjesto da ohrabruje ne bi li se imalo više informacija i više provedenih postupaka. Po okončanju sudskih postupaka, trebalo bi se raditi na rehabilitaciji, kako okrivljenika, tako i žrtava, a trenutno takva jednakost u pravima i dostupnoj stručnoj podršci ne postoji.

Upozorila je da tijekom 2016. Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela uopće nije primjenjivao, nije bilo isplata žrtvama, jer je nekim članovima odbora završio mandat, a vlada nije imenovala nove. Sustav podrške je ustrojen na premalenom broju sudova (sedam županijskih, sedam općinskih i pet prekršajnih), i to s nedostatnim kapacitetima, te se dosta oslanja na volontere. Ured Pučke pravobraniteljice ovu tematiku promatra kroz dva područja: kao žrtve i svjedoke kaznenih djela, te kao civilne žrtve rata. Najavljeno je donošenje zakona o civilnim žrtvama rata za koji bi bilo važno da prođe adekvatnu javnu raspravu te da se uzmu u obzir mišljenja svih zainteresiranih dionika. Naglasila je da bi za taj zakon bilo važno da je antidiskriminacijski formuliran, da bi trebao obuhvatiti različite skupine građana, sve moguće načine stradanja, i priznati prava civilnih žrtava rata neovisno o tome kojeg su nacionalnog ili etničkog podrijetla, ili političke pripadnosti. Istaknula je da dalje je i dalje velik broj neistraženih slučajeva stradanja u ratu, te da mnogi članovi obitelji, seksualno zlostavljani civili i ratni stradalnici čekaju na procesuiranje zločina. Oni pojedinci koji unutar ovih postojećih okvira pokušaju nešto ostvariti za sebe, radilo se o žrtvama kaznenih djela, ili o civilnim žrtvama rata, suočeni su jako velikim teškoćama, kao što je problem otpisa dugova parničnih troškova. Zaključila je da je briga za one koji su direktno pretrpjeli posljedice, ili koji danas trpe posljedice, bilo rata i ratnih zločina, bilo kaznenih djela kao žrtve i svjedoci, i kažnjavanje odgovornih, pitanje ljudskog dostojanstva i temeljnih ljudskih prava.

Marijana Senjak, feministička psihologinja i terapeutkinja sa iznimno dugim stažem u radu sa žrtvama, osobito seksualnog nasilja tijekom rata, govorila je o važnosti psihološke podrške žrtvama kaznenih djela, te o iskustvima održavanja Ženskog suda. Iz navedenih primjera istaknuta je važnost podrške žrtvama ne samo do trajanja kaznenog postupka, već i nakon, koliko je žrtvi potrebno, kao što i Direktiva nalaže da se treba postupati. Kao primjer,

za razliku od institucionalnog sustava koji se vodi *retributivnom pravdom* (sustavom kažnjavanja počinitelja kaznenog djela), navela je ženski sud, koji se bave *restorativnom pravdom* (obnavljajućom pravdom koja znači oporavak i iscjeljivanje pojedinaca i pojedinki i cijelog društva, kao i mijenjanjem uvjeta u društvu u kojem se desilo nasilje ili rat) kao i *distributivnom pravdom* (pravednom raspodjelom bogatstva i ravnopravnim pristupom svim resursima i uslugama jednog društva). Ženski sudovi se, za razliku od institucionalnih, ne bave samo utvrđivanjem "objektivnih činjenica" između žrtve i počinitelja (i ne samo privatnih motiva počinitelja, kako se to radi u institucionalnom sudu), već ženski sud utvrđuje i društvenu stvarnost u kojoj se zločin dogodio. Također, utvrđivanje društvene stvarnosti temelji na jasnom vrijednosnom sustavu vođenom idejom pravde koja će važiti za sve pripadnice i pripadnike jedne zajednice, a ne samo za određenu klasu, naciju, spol, itd.

U diskusiji je Cvijeta Senta iz Centra za mirovne studije upozorila nadležne iz Ministarstva pravosuđa da natječaj za pružatelje besplatne pravne pomoći, koju pružaju udruge civilnoga društva i pravne klinike, još nije raspisan čime se krši zakon. Veselinka Kastratović iz Centra za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek izdvojila je probleme pasivnosti tužiteljstava za ratne zločine, nedostatak podrške žrtvama koje žive u blizini osuđenika koji su odradili kaznu, i na to da sustav, i to često u slučaju kaznenih djela zločina iz mržnje, zbog needuciranih kadrova ne prepoznaje kazneno djelo pa odgovaraju i žrtva i počinitelj. Time je upozorila na postojanje sustavnih problema koji stvaraju nove žrtve - žrtve postupanja. Na veliku potkapacitiranost državnih službi i civilnog sektora za pružanje besplatne pravne pomoći građanstvu upozorio je Miren Špek iz Udruge za podršku žrtvama i svjedocima iz Vukovara. Izrazio je bojazan da individualna procjena žrtve neće polučiti dobre rezultate ukoliko izostane edukacija policijskih službenika i drugih nadležnih za procjenu. Naime, izazov je procijeniti psihofizičko stanje osoba u ulozi žrtve. Također upozorava na neprepoznatljivost udruga za podršku žrtava i svjedoka unutar institucija te na to da su pouke o pravima nedovoljno razumljive. Ono što je pohvalio je vrlo vrijedan kadar u Samostalnoj službi za podršku žrtvama i svjedocima Ministarstva pravosuđa.

Zaključno:

Zahvaljujemo svim sudionicima i govornicima konferencije, te se nadamo da je ista doprinijela osvještavanju problemima s kojim se susreću žrtve kaznenih djela prije, za vrijeme i nakon njihove "obrade" u državnom sustavu (ili ne-obrade), te se jasnije vidi na koje načine se taj sustav može poboljšati da ne bi došlo do sekundarne viktimizacije žrtve od strane sustava.

Zalažemo se za podržavajuću kritiku, usmjerenu ka poboljšanju društva kroz kreiranje zakona i zakonskih izmjena, kroz jačanje tehničkih i ljudskih kapaciteta sudske i izvršne vlasti uz kontinuirane edukacije. Nadležna državna tijela, u suradnji s organizacijama civilnog društva, imaju obavezu poduzimati preventivne mjere s ciljem podizanja svijesti građana o pravima žrtava. Europska unija svojim direktivama nam daje dodatni poticaj, a razvojem sustava podrške nekima u Europskoj uniji Hrvatska je postala i inspiracija i motivacija. Stoga je neophodno nastaviti dijalog koji će ujedno povećati znanje i razumijevanje svih prisutnih, te pridonijeti jačanju povjerenja građana u pravosuđe i organe izvršne vlasti.

Zalažemo se za poštivanje prava žrtava kaznenih djela, kroz uspostavljanje i razvoj službi za potporu žrtvama kaznenih djela u svim stadijima kaznenog postupka, što je ključno za ostvarenje pravde za žrtve i omogućava žrtvama zahtijevanje vlastitih prava. Zalažemo se za cjeloživotnu podršku - potporu žrtvama koja obuhvaća pomoć prije, tijekom i poslije kaznenih postupaka, a uključuje emocionalnu, psihološku potporu i savjete koji se odnose na pravna, financijska i praktična pitanja. Sudski postupak treba stremiti tome da ne uzrokuje sekundarnu traumatiziranju i viktimizaciju, već vraćanje digniteta i poticanja prijavljivanja

kaznenih djela. Zalažemo se punu primjenu Direktive o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela (Direktiva 2012/29/EU), što je veliki korak naprijed za žrtve kaznenih djela, kroz jasno definiranje svih zajamčenih procesnih prava žrtve/oštećenika te uključenih sudionika, kao npr. uloge savjetnika, ili osobe od povjerenja.

Nadamo da će i ovaj izvještaj pridonijeti boljem razumijevanju i jačanju prava žrtava kaznenih djela te rješavanju prepreka pri ostvarivanju tih prava.

Osijek, Split, Vukovar, Zagreb, travanj 2017.

